

O problema da Lingua

Nós, núm. 50, 15 Fevereiro 1928, p. 20

¿Por qué é perciso cultival-a lingua galega? Porque toda lingua cultivada representa unha cultura orixinal. E os pobos que teñen unha lingua de seu son pobos orixinaes, até o extremo de que si a esquecen ou desprezan acaban sempre por sentírense inferiores, na comparanza con outros, ó longo dos tempos. O esquecemento da lingua natural—supremo testimoño de consubstancialización d'unha raza e d'unha terra—tral a pós de si o desafeito dos homes do país que recibírona en herdo cos usos e costumes perpetuados pol-a tradición, que resultan o único froito de libre espontaneidade racial fecundador de toda cultura propia, autóctona, que espellea na etnografía. Poscendo unha lingua propia non se pode soñar n'unha orixinal cultura, leixándose d'aquela. Exemplo: Alemania, antre outros mais.

Unha Galiza arredada do Idioma de seu, poderá ter algún día unha civilización mais próspera, pro sempre mimética; unha cultura galega de que a raza se sinta íntima e fondamente orgullosa, nunca. Sin o «genius loci», todo virá pol-a «yustaposición»; nada pol-a «Intususcepción». Como barro da nosa terra moldeado por un escultor estrano. Unha civilización propia nasce d'unha cultura propia. E unha cultura propia n'unha lingua allea—tendo unha lingua natural viva na maoría do país e con gloriosa historia—é imposible cousa. Ora ninguén deixa de saber que todo pobo, ou non significa nada ou é un órgao de cultura c'ò que a política ten n'eles, como derradeiro e mais outo fin, o degoiro cultural. Logo se non poderá falar seriamente de cultura na Galiza sin termar da política da lingua.

Pro axeitándonos ben ó terreo da realidade: Galiza conta con dous millóns e medio de habitantes. D'eles somentes unhos douscentos mil vivíntes en vilas e cibdades, que na maoría falan galego. Dos do campo e a mariña xa non hai que o decir: fálano todos. E lnda antre os que agora espresáanse no castelán—agás os forasteiros—mais aló de seus abós non tiveron a ninguén que non usara decote a lingua nativa. O que fai que non haxa un só conterráneo que non estefia, apreixado pol-a sintáxis galega, pesti-á sua castelanización, quécírao ou deixe de quere-lo.

E ¿qué tería de ser mais doado n'un fidel senso pedagóxico, atendendo ás nosas características rusticistas asoballadoras, para faguermos axiña unha cultura propia: irmos pol-o camiño da total galeguización ou pol-o da total castelanización? A resposta a ista pregunta non pode ser mais sinxela. Ninguén lóxicamente, pode pensar no desbotamento, do primeiro camiño.

Pois corolario de somellante problema é o absurdo de que un maxistrado ou xuez non galego entenda en pleitos de aldeáns nosos; que os notarlos que exercen no noso agro non coñezan o noso idioma; que os escolantes que fan o ensino dos meniños do noso rús poidan seren alleos ó país; que os cregos, lnda sendo galegos, prediquen e recen en castelán, nas parroquias campesiñas, e que o portugués se non cultive antre nós. A incompatibilidade espiritoal e material de todo isto co'a f-alma da nosa terra berra a alto.

E a lingua galega, porén, deu e anda a dar poetas e escritores; sirveu para cantar á Virxe por beizos de reis sabios; sirveu para as mais requintadas galanterías do amor nas xustas dos pazos, coma lingua internazonal; para as soti-lezas mais vclaiñas do humorismo culto jough Airas Núñez! e para espresión da derradeira vountade de nobres e plebeus.

Pois si asíñ fol, e asíñ é que aínda hachase viva en dous millóns de almas e trunfante na cultura de alén Miño e de alén do Atlántico e d'outros lugares do mundo, ¿cómo de non sermos soicidas, cegos e parvos, poderíamos deixala morrer?

Este senso esotérico latexa nas Irmandades da Fala. Este senso trascendental abrangue para os bós e xenerosos. Non sabemos d'outra aristocracia nin d'outra aristarquia galega autual que non sexa a dos que teñen o Idioma materno por brasón.

A. VILLAR PONTE.